

แนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน
ด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
An Approach for Buddhist Principles to Promote Educational
Quality Assurance at the Institutional Level in Graduate
Production of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

กนกอร ก้านน้อย*

Kanokorn Kanno

แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม**

Kritsana Raksachom

อรชร ไกรจักร***

Orachorn Krichackra

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Buddhist Studies The Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: kanokornknn@au.edu, kritsana_rak@mcu.ac.th, orachorn.k2505@gmail.com

Received: May 10, 2023

Revised: January 25, 2024

Accepted: March 02, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ๑๐ รูป/คน วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในลักษณะการพรรณนา

ผลการศึกษวิจัยพบว่า (๑) ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตบัณฑิต จากผลการประเมินคุณภาพระดับหลักสูตรตลอด ๓ ปีการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๔) ไม่สามารถยกระดับคุณภาพจากปานกลาง

* นางกนกอร ก้านน้อย Mrs.Kanokorn Kanno, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Art (Buddhist Studies) Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม Asst.Prof.Dr.Kritsana Raksachom ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor

*** ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร Asst.Prof.Dr.Orachorn Krichackra ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor

ขึ้นสู่ระดับดีและดีมากได้และมีหลักสูตรที่ได้ผลประเมินคุณภาพต่ำกว่าค่าเป้าหมายในทุกระดับการศึกษา อาจารย์ประจำสถาบันที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและตำแหน่งทางวิชาการต่ำกว่าเกณฑ์ประเมินคุณภาพ และเป้าหมาย ความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการกำกับ ติดตามแผนพัฒนาคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูล ป้อนกลับจากการตรวจเยี่ยมจากคณะกรรมการประกันคุณภาพ (๒) หลักพุทธธรรม ที่นำมาใช้ในการ ดำเนินงานและแก้ไขปัญหาการผลิตบัณฑิต การบริหารและปฏิบัติการ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย คือ หลักอริยสัจ ๔ เริ่มด้วยการเห็นปัญหา หาสาเหตุ ตั้งเป้าหมายและรู้วิธีการแก้ไขปัญหา ต่อจากนั้น นำไป สู่การปฏิบัติตามหลักอริยสัจ ๔ ด้วยความรักปรารถนาที่จะทำงาน ขยันอดทนไม่ทอดทิ้ง มีจิตที่รับรู้ ในสิ่งที่ทำอย่างมีสมาธิ สุดท้ายคือ การวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงและอภิธานิยธรรม เป็นวิธีขับเคลื่อนสร้างการทำงานเป็นทีมผ่านการประชุมและหามติร่วมกัน เพื่อให้งานมีคุณภาพและ สัมฤทธิ์ผลทั้งองค์กร (๓) แนวการบริหารจัดการด้วยหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมประกันคุณภาพ ผ่านวงจร คุณภาพ (PDCA) และกระบวนการเชิงระบบ (IPO) นำมาซึ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ส่งผลต่อการบรรลุ แผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ ความพึงพอใจของนิสิตและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำมหาวิทยาลัยไปสู่ ความเป็นเลิศทางวิชาการด้วยการจัดการศึกษาเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การประกันคุณภาพการศึกษา; การผลิตบัณฑิต

Abstract

The study consisted of the following objectives: (1) to investigate problems and obstacles of educational quality assurance at the institutional level in producing graduates of Mahachulalongkornrajavidyalaya University; (2) to explore the Buddha-dhamma promoting educational quality assurance at the institutional level in producing graduates of Mahachulalongkornrajavidyalaya University; and (3) to present an approach to applying the Buddhadhamma to promote educational quality assurance at the institutional level in producing graduates of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The study employed a qualitative research method by studying from documents and conducting interview with 10 key informants. Also, content analysis was conducted, and findings were presented as a narrative synthesis.

The results of the research revealed that (1) The assessment of curriculum quality during three academic years (B.E. 2562 - 2564) revealed that the curriculum cannot raise the quality from medium to good or excellent. There are curriculums that have been

assessed to be of lower quality than the standards in each educational level. Lecturers with doctorates have a lower academic standing than the quality assessment standards. The process of overseeing and following up on the quality development plan, which involves input data analysis by the quality assurance committee, lacks continuity. (2) *Ariyasacca* (the Four Noble Truths) is a Buddhaddhamma that may be used to solve difficulties in producing graduates, management, operations, and university employees. It begins with identifying the problem, determining its causes, creating goals, and determining solutions for solving the problem. Then, it leads to performance according to four *itthibāt*: working with love, having a desire to work, being diligent, being patient, not giving up, having a mind to know what to do with concentration. Finally, planning, assessing, finding ways to fix the problem, and *aparihāniyadhamma* are processes to drive performance together by meeting and finding consensus in order to improve the quality of work and achievement of the organization. (3) An approach to applying Buddhaddhamma to promote educational quality assurance can be done through the PDCA cycle and the IPO process. This will lead to quality throughout the organization, the accomplishment of strategic plans and operational goals, as well as the satisfaction of students and all stakeholders. As a result, the university will achieve academic excellence through Buddhist educational management.

Keywords: Buddhist Principles; Quality Assurance; Graduate Production

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เริ่มต้นเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๒ โดยการขับเคลื่อนของกองวิชาการสำนักงานอธิการบดีร่วมกับคณะกรรมการ ผู้บริหารระดับสูงผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (IQA) การใช้เกณฑ์ประกันคุณภาพภายนอก (EQA) และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) มาใช้กับบางส่วนงาน

ด้วยภารกิจหลักด้านการผลิตบัณฑิตมีความสำคัญยิ่ง เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบัน องค์ประกอบที่ ๑ การผลิตบัณฑิต ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรโดยรวมมีระดับคุณภาพต้องปรับปรุงถึงระดับพอใช้ ซึ่งมีคะแนนการประเมินคุณภาพต่ำกว่า ๓.๐๑ และไม่ถึง ๓.๕๑ และตัวบ่งชี้

อาจารย์ประจำสถาบันที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการมีผลการประเมินในระดับพอใช้ คณะกรรมการประเมินคุณภาพ ๒.๗๐-๒.๙๗ และข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจประเมินคุณภาพได้เน้นย้ำจุดที่ควรปรับปรุงและพัฒนา จึงแสดงให้เห็นชัดว่า มหาวิทยาลัยควรเร่งหาสาเหตุและแก้ไขเป็นการด่วน ตลอดจนต้องมีการทบทวนนโยบาย แก้ไขจุดอ่อนหรืออุปสรรค เพื่อการนำมหาวิทยาลัยไปสู่ความสำเร็จตามแผนพัฒนาระยะที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)^๑ และแผนยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)^๒

มหาวิทยาลัยยังต้องตระหนักถึงความท้าทายในภาระกิจการสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ที่ว่า “มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธานุภาพการกับศาสตร์สมัยใหม่และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม” ด้วยปณิธานที่ตั้งมั่นในการพัฒนาไปสู่การเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์^๓ จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัญหา อุปสรรค หลักพุทธธรรม และแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับสถาบัน ด้านการผลิตบัณฑิต ทั้งนี้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนนำไปสู่การพลิกโฉมมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาและการดำเนินการที่เป็นเลิศอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๑ กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับเผยแพร่, (๒๕๖๕), บทสรุปผู้บริหาร.

^๒ คณะกรรมการแผนยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, แผนยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๖๖-๒๕๗๐, (๒๕๖๕), บทสรุปผู้บริหาร.

^๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, “สุภาชิต ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์และพันธกิจ”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mcu.ac.th/pages/philosophy-commitment-vision-mission> [๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๕].

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ๓ ด้าน คือ

๑) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบการผลิตบัณฑิต มี ๕ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผลการบริหารหลักสูตรโดยรวม อาจารย์ประจำสถาบันที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก อาจารย์ประจำสถาบันที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ การบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี และกิจกรรมนักศึกษาระดับปริญญาตรี และหลักพุทธธรรมที่นำมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา

๒) ขอบเขตด้านเอกสาร ได้แก่ แผนพัฒนาและแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย กฎหมาย เอกสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ พระไตรปิฎก อรรถกถา ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์วิสุทธิมรรค หนังสือ งานวิจัยและบทความทางวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

๓) ขอบเขตด้านข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ๑๐ รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๖ รูป ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก นักวิชาการที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา ๓ คน และผู้ปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ๑ คน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ ท่าน จากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค หลักพุทธธรรม และนำเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับสถาบัน ด้านการผลิตบัณฑิต การแก้ไขปัญหาด้านการบริหารและปฏิบัติการและด้านบุคลากร เพื่อนำเสนอผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัย และได้นำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในองค์ประกอบการผลิตบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๖๒-๒๕๖๔ มีผลการประเมินคุณภาพระดับหลักสูตรที่ได้ผลคะแนนการประเมินคุณภาพต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนดในทุกระดับการศึกษา ปัญหาของจำนวนหลักสูตรทั้งส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์มีจำนวนมากส่งผลต่อการควบคุมและติดตามคุณภาพของการบริหารหลักสูตรขาดความต่อเนื่อง และผลการประเมินภาพรวม พบว่า ตัวบ่งชี้ที่สามารถรักษาระดับคุณภาพได้ดีและมีผลการประเมินในระดับคะแนนก้าวหน้ากระโดด ได้แก่ ตัวบ่งชี้ ๑.๒ อาจารย์ประจำสถาบันที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๔ การบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี และตัวบ่งชี้ที่ ๑.๕ กิจกรรมนักศึกษาระดับปริญญาตรี แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๑ ผลการ

บริหารจัดการหลักสูตรโดยรวม และตัวบ่งชี้ที่ ๑.๓ อาจารย์ประจำสถาบันที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ผลคะแนนการประเมินเป็นการดำเนินการที่ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพ หากพิจารณาตามปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่าตำแหน่งทางวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่นิสิตและผู้ปกครอง เพราะแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอน แต่มหาวิทยาลัยกลับมีค่าคะแนนประเมินคุณภาพน้อยกว่า ๓.๐๐ ตลอด ๓ ปี นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยใน ๓ ปี พบว่า มหาวิทยาลัยมีกระบวนการ (Process) ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในระดับดีมาก หากแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) อยู่ในระดับดีจึงส่งผลต่อผลลัพธ์ (Output) ที่ระดับคุณภาพพอใช้ถึงระดับดี จึงสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยนำเข้า คือ ร้อยละอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและร้อยละอาจารย์ที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการมีผลต่อผลลัพธ์คะแนนการประเมินของทุกหลักสูตรที่มหาวิทยาลัย รับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้ที่ ๑.๑ ผลการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวม ผลการวิจัยพบว่า มีหลักสูตรที่ได้ผลคะแนนการประเมินคุณภาพต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ๓.๕๑ ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ในปีการศึกษา ๒๕๖๒ จำนวน ๑๐๓ หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๑๒ จาก ๑๒๑ หลักสูตร ปีการศึกษา ๒๕๖๓ จำนวน ๕๘ หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๔๖ จาก ๑๔๗ หลักสูตร และปีการศึกษา ๒๕๖๔ จำนวน ๓๙ หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๑ จาก ๒๑๙ หลักสูตร และยังพบว่าในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีจำนวนหลักสูตรที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายแต่สูงกว่าระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตและปริญญาเอก ซึ่งเป็นผลมาจากหลักสูตรบริหารจัดการภายในหลักสูตรเอง และขาดการกำกับติดตามและควบคุมคุณภาพของหลักสูตรที่เปิดในคณะ วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์อย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๒ อาจารย์ประจำสถาบันที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก พบว่า อาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกต่ำกว่าเกณฑ์ประเมินคุณภาพ (เทียบคะแนนเต็ม ๕ ร้อยละ ๔๐) และต่ำกว่าเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนดร้อยละ ๔๕ อยู่ในหลักสูตรที่เปิดการสอนทั้งวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ ตัวบ่งชี้ ๑.๓ อาจารย์ประจำสถาบันที่มีตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า อาจารย์ประจำที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่ำกว่าเกณฑ์ประเมินคุณภาพ (เทียบคะแนนเต็ม ๕ ร้อยละ ๖๐) และต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ ๔๐ ในทุกส่วนงานของมหาวิทยาลัย ตัวบ่งชี้ ๑.๔ การบริการนักศึกษา ระดับปริญญาตรี และตัวบ่งชี้ที่ ๑.๕ กิจกรรมนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ความไม่ต่อเนื่องของการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ ทำให้ไม่ทราบว่าการกิจกรรมหรือโครงการนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นิสิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและการวิเคราะห์ความต้องการในบริการและ กิจกรรมต้องตอบโจทย์ความหลากหลายของนิสิตและการสร้างความเข้าใจและการยอมรับความความเป็น นานาชาติของนิสิต สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพของบุคลากร ผู้วิจัยพบว่า ความเข้าใจ ในเกณฑ์และตัวบ่งชี้ประกันคุณภาพ งบประมาณในการสนับสนุนและดำเนินงานประกันคุณภาพ ภาระงาน ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานประกันคุณภาพไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากร ความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการ

กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ (Improvement Plan) และการลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลป้อนกลับจากการตรวจเยี่ยม (Site Visit) ของคณะกรรมการประกันคุณภาพ

๒. ผลการศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มหาวิทยาลัยดำเนินการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยหลักอริยสัจ ๔ ประกอบด้วย (๑) ทุกขอริยสัจ คือ การระบุปัญหา (๒) ทุกขสมุทัยอริยสัจ คือ การค้นหาสาเหตุของปัญหา (๓) ทุกขนิโรธอริยสัจ คือ การกำหนดเป้าหมาย (๔) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานั้นเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้^๔

นอกจากนี้ ยังพบหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย (๑) ฉันทะ คือ ความพอใจในการสร้างสรรค์งาน (๒) วิริยะ คือ การสร้างสรรค์งานด้วยความเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค (๓) จิตตะ คือ การมีจิตใจจดจ่ออยู่กับการสร้างสรรค์งาน เพื่อให้งานมีคุณภาพ (๔) วิมังสา คือ การใช้ปัญญาพิจารณาข้อบกพร่องของงานเพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น^๕ และหลักธรรมสุดท้าย คือ หลักอภิธานิยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยข้อปฏิบัติที่ดีเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร เช่น การจัดประชุมเนือง ๆ บุคลากรเข้าร่วมประชุมและเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน^๖ ซึ่งทั้ง ๓ หลักธรรมนี้สามารถนำไปดำเนินงานในกระบวนการบริหารคุณภาพเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา การแก้ไขปัญหาด้านบริหารและปฏิบัติการ ด้านบุคลากร ซึ่งได้นำมาพัฒนาระดับตัวบุคคล เรียกว่า Individual Development Plan (IDP) จนเกิดคุณภาพในตนเอง (Quality my) ของบุคลากรทุกระดับ ตลอดจนการพัฒนาองค์กรด้วยการร่วมคิดร่วมทำเพื่อความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ส่งผลให้ตนเองและองค์กรเจริญรุ่งเรือง

๓. ผลการนำเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการผ่านวงจรคุณภาพ (PDCA) และกระบวนการเชิงระบบ (IPO) เพื่อการพัฒนาศักยภาพองค์กรและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยควรนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ได้แก่ อริยสัจ ๔ เริ่มจากรู้ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา แก้ไขปัญหาและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานทั้งด้านปัจจัยนำเข้าที่มาจากปัจจัยภายในมหาวิทยาลัยและปัจจัยภายนอก กระบวนการดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท ๔ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ ประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา โดยมีกลไก คือ ผู้บริหารสถาบัน คณาจารย์ คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง

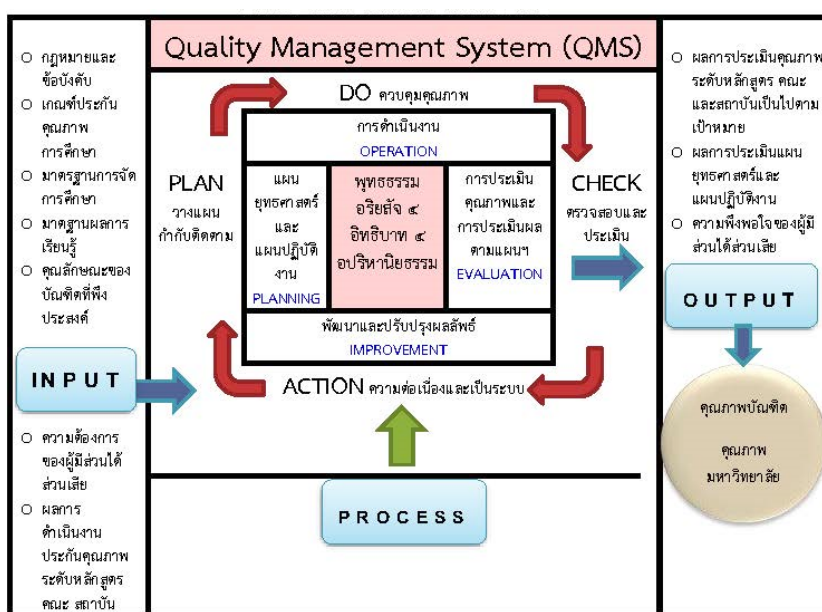
^๔ วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๔/๒๑-๒๒; อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๘๙/๑๖๓.

^๕ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๖/๒๗๗.

^๖ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๔/๗๘.

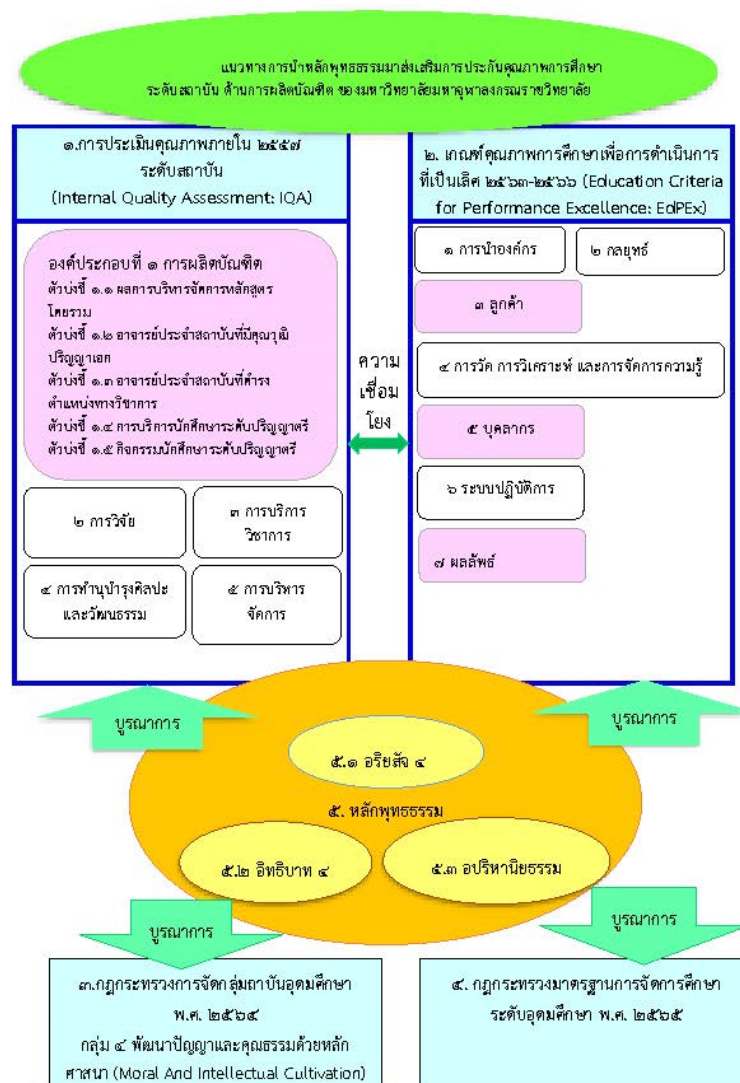
ผ่านวิธีการของหลักธรรม อปริหานิยธรรม โดยการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานและมติที่ประชุมร่วมกันตลอดจนการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำมาซึ่งผลลัพธ์จากการประเมินคุณภาพระดับหลักสูตร คณะและสถาบัน ผลการประเมินแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ตลอดจนความพึงพอใจของนิสิต ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังระบบบริหารที่มีคุณภาพเพื่อส่งเสริมการผลิตบัณฑิตต่อไป

ระบบการบริหารที่มีคุณภาพเพื่อส่งเสริมการผลิตบัณฑิต
Quality Management System (QMS)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาปัญหาอุปสรรค หลักพุทธธรรม การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย และแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพ จึงได้กำหนดความเชื่อมโยงระบบการประกันคุณภาพ คือ (๑) การประเมินคุณภาพภายใน Internal Quality Assessment (IQA) ๒๕๕๗ โดยเน้นเฉพาะองค์ประกอบที่ ๑ ด้านการผลิตบัณฑิต ตามตัวบ่งชี้ ๑.๑ ผลการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวม ตัวบ่งชี้ ๑.๒ อาจารย์ประจำสถาบันที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก ตัวบ่งชี้ ๑.๓ อาจารย์ประจำสถาบันที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ตัวบ่งชี้ ๑.๔ การบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรี และตัวบ่งชี้ ๑.๕ กิจกรรมนักศึกษาระดับปริญญาตรี เชื่อมโยงกับ (๒) ต่อยอดกับเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) ๒๕๖๓-๒๕๖๖ มาใช้ในระดับสถาบัน เมื่อวิเคราะห์หมวดและหัวข้อตามเกณฑ์ EdPEX ในหมวด ๓ ลูกค้ำ หมวด ๕ บุคลากร และ หมวด ๗ ผลลัพธ์ และนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับ (๓) กฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ กลุ่ม ๔ พัฒนา

ปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา (Moral And Intellectual Cultivation) เพื่อการส่งเสริมสนับสนุน การประเมินคุณภาพ การกำกับดูแลและการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเป็นสำคัญ (๔) กฎกระทรวงมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ หมวด ๑ มาตรฐานศักยภาพ และความพร้อม หมวด ๒ มาตรฐานการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของสถาบันอุดมศึกษา และหมวด ๓ มาตรฐานการดำเนินการเพื่อให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ โดยทั้งหมดนี้จะนำแนวทาง (๕) หลักพุทธธรรม อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ และ อปปริหานิยธรรม มาศึกษาแนวทางการส่งเสริม บูรณาการ กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบัน ด้านการผลิตบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้วิจัยนำเสนอต่อไปนี้

องค์ความรู้ใหม่

บทสรุป

๑. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีผลการประเมินคุณภาพระดับหลักสูตรที่ได้ผลคะแนนการประเมินคุณภาพต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนดในทุกระดับการศึกษา ปัญหาของจำนวนหลักสูตรทั้งส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์มีจำนวนมากส่งผลต่อการควบคุมและติดตามคุณภาพของการบริหารหลักสูตรขาดความอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนอาจารย์ประจำสถาบันที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและอาจารย์ประจำที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่ำกว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพและต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด อันเนื่องจากอาจารย์อัตราจ้างไม่สามารถขอตำแหน่งทางวิชาการได้ นอกจากนี้ ปัญหาการบริการและกิจกรรมนักศึกษายังขาดความต่อเนื่องของการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ และการวิเคราะห์ความต้องการในบริการและกิจกรรมต้องตอบโจทย์ความหลากหลายรวมถึงการสร้าง zaangaż และการยอมรับความเป็นนานาชาติของนิสิต และยังพบปัญหาในการปฏิบัติงาน คือ ความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการกำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ (Improvement Plan) และการลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลป้อนกลับจากการตรวจเยี่ยม (Site Visit) ความเข้าใจในเกณฑ์และตัวบ่งชี้ประกันคุณภาพของบุคลากร ข้อจำกัดของงบประมาณในการจัดประชุม อบรม สัมมนาและภาระงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานประกันคุณภาพไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากร

๒. การศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ หลักอริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ และอปริหานิยธรรม และผลที่เกิดจากการนำหลักธรรมมาปฏิบัติร่วมกับการทำงาน เริ่มจากการวิเคราะห์องค์กรสู่การขับเคลื่อนและยกระดับ ด้วยวิธีการร่วมคิดร่วมทำร่วมประชุมเพื่อการวางแผน ตลอดจนการสนับสนุนเพื่อให้เกิดคุณภาพ และผู้วิจัยได้นำเสนอการนำหลักพุทธธรรมมาแก้ไขปัญหาด้านการบริหารและปฏิบัติการ และด้านบุคลากร นำมาซึ่งการรู้แจ้งและแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา ส่งผลให้ตนเองและองค์กรเจริญรุ่งเรือง งานสำเร็จบรรลุเป้าหมายและพันธกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัย

๓. การนำเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้วยการบริหารจัดการผ่านวงจรคุณภาพ (PDCA) และกระบวนการเชิงระบบ (IPO) โดยการนำหลักธรรมหลักคืออริยสัจ ๔ มาใช้ในการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา จากนั้นดำเนินงานตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยมีกลไก คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ คณะกรรมการและผู้ปฏิบัติงาน ผ่านหลักอปริหานิยธรรม โดยการประชุมร่วมกัน นำมาซึ่งผลลัพธ์ของทุกระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน การบรรลุแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ตลอดจนความพึงพอใจของผู้เป็นนิสิต ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำพามหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้วยการจัดการศึกษาเฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนา

อภิปรายผล

๑. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ผลการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรมีค่าระดับคุณภาพไม่คงที่ และไม่สามารถยกระดับคุณภาพหลักสูตรให้ขึ้นมาอยู่ในระดับดีถึงดีมากได้ ทั้งนี้เนื่องจากผลของการบริหารจัดการภายในหลักสูตร ขาดการกำกับติดตามและควบคุมคุณภาพของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาที่ผู้วิจัยและพระมหาสุทัศน์ ตีสรรวาทีและคณะ^๙ ก็พบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน นอกจากนี้ ปรีดี กุญแจและคณะ^๙ ยังพบว่า หลักสูตรจะมีคุณภาพได้นั้นสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาการและวิชาชีพและการบูรณาการเข้ากับการผลิตบัณฑิต สำหรับประเด็นปัญหาบุคลากรที่ปฏิบัติงานขาดความเข้าใจในเกณฑ์และตัวบ่งชี้ ที่ผู้วิจัยได้พบนั้น ถินนันท ปาลี^{๑๐} พบปัญหานี้เช่นกัน ในปัญหาภาระงานไม่สมดุลกับจำนวนบุคลากร ศิริขวัญ ยิ่งเจริญ^{๑๐} ได้พบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานประกันคุณภาพมีภาระงานประจำมากและยังมองว่าเป็นงานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่องานประจำและไม่มีเวลาในการหาความรู้เพิ่มเติม นอกจากนี้ข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ยังเป็นปัญหานั้น ธวัชชัย ศุภดิษฐ์^{๑๑} พบว่างบประมาณมีส่วนทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการประกันคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาอื่น ๆ ที่ Eliana Minelli at. AL.^{๑๒} ได้ค้นพบไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วม การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ และขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมประกันคุณภาพนั้น ผู้วิจัยไม่พบในเด็นปัญหาดังกล่าว เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีการกระจายอำนาจในการ

^๙ พระมหาสุทัศน์ ตีสรรวาทีและคณะ, “แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mcu.ac.th/article/detail/298> [๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๔].

^๙ ปรีดี กุญแจและคณะ, “แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา”, วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๙๖-๙๘.

^{๑๐} ถินนันท ปาลี, “การประเมินคุณภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓).

^{๑๐} ศิริขวัญ ยิ่งเจริญ, “สภาพและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒.

^{๑๑} ธวัชชัย ศุภดิษฐ์, “การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๑๒} Eliana Minelli, etc., “The fifteen year evaluation experience in Italian universities with its crisis factors and a desire for Europe”, Implementing and Using Quality Assurance: Strategy and Practice, a Selection of Papers from the 2nd European Quality Assurance Forum, 2008.

บริหารจัดการ การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ และการสื่อสารเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กิจกรรมประกันคุณภาพทั่วทั้งองค์กรและสาธารณะ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ European University Association^{๑๓} ที่ค้นพบว่าการกระจายอำนาจเป็นผลดีต่อการประกันคุณภาพ ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านคุณภาพ เน้นความร่วมมือและประชาคมร่วมกัน

๒. ผลการศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ (๑) หลักอริยสัจ ๔ ดังที่พระมหาจรัญ อภิธมฺมจิตโต^{๑๔} ได้ค้นพบนี้เป็นหัวใจของการนำมาปรับใช้เมื่อเกิดปัญหา (๒) หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อการบริหารงานและองค์กรสู่ความสำเร็จ ซึ่งผลการศึกษาของพระครูสาคร ธรรมวิธาน (อนุชา ถินแพ)^{๑๕} ได้ผลในการศึกษาหลักธรรมนี้ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นวัตกรรมสู่ความสำเร็จ จึงถือว่าเป็นกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษา และ (๓) หลักอปริหานิยธรรม มหาวิทยาลัยได้นำมาใช้ในการประชุมคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับหลักสูตร คณะและสถาบัน ซึ่งผลการศึกษาของ พระพุฒิพันธ์ จันทวโร^{๑๖} ก็พบว่า หลักอปริหานิยธรรม นี้ เป็นหลักการใช้ในการประชุมและเป็นหัวใจของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองต่อองค์กรและความสงบสุข อย่างไรก็ตาม พระนพลสิทธิ์ สุทฺธจิตโต^{๑๗} ยังค้นพบหลักธรรมที่นำมาเสริมสร้างการบริหารจัดการ องค์กรสู่ความสำเร็จ คือ หลักจักษุมหา วิรุโธ นิสสยสัมปันโน หลักนิติธรรมและหลักคุณธรรม

๓. ผลการนำเสนอแนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถาบันด้านการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการบริหารจัดการผ่านวงจรคุณภาพ (PDCA) และกระบวนการเชิงระบบ (IPO) เพื่อการพัฒนาศักยภาพองค์กรและการสร้างวัฒนธรรม องค์กรแห่งการเรียนรู้ บูรณาการเข้ากับการบริหารจัดการโดยมีการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา กำหนด กระบวนการ วิธีการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติและประเมิน ด้วยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย

^{๑๓} European University Association, *Developing an Internal Quality Culture in European Universities 2002-2003*, Report on the Quality Culture Project, EUA Publications 2005, pp. 10-11.

^{๑๔} พระมหาจรัญ อภิธมฺมจิตโต, “หลักธรรมเพื่อการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน”, *การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๓*, (๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๒๗๓-๒๗๖.

^{๑๕} พระครูสาครธรรมวิธาน (อนุชา ถินแพ), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับองค์กรตามแนวพระพุทธศาสนา”, *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔) : ๖๔-๖๕.

^{๑๖} พระพุฒิพันธ์ จันทวโร, “ธรรมาภิบาลในพระไตรปิฎก”, *พุทธจักร*, ปีที่ ๗๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๖๓) : ๗๖-๗๗.

^{๑๗} พระนพลสิทธิ์ สุทฺธจิตโต, “กระบวนการบริหารตามหลักธรรมภิบาลเชิงพุทธ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”, *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๑๐๑๖.

แผนปฏิบัติการ โดยการขับเคลื่อนของผู้บริหารและบุคลากรทุกภาคส่วนในรูปแบบของคณะกรรมการ สอดคล้องกับพันธกิจที่ ๑ สายบุตร^{๑๘} พบว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพเป็นไปตามวงจร PDCA ต้องมีการวางแผน ปฏิบัติการ ตรวจสอบและปรับปรุง นอกจากนี้ วีรณัฐ พานทอง^{๑๙} ได้นำเสนอไว้ใน แนวทางการบริหารจัดการและการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการประกันคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตาม เนตรฤทัย ภูนาถและวิมลณ กาสีวงศ์^{๒๐} นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ในประเด็นการสร้างแรงจูงใจและแรงเสริมทางบวกให้แก่บุคลากร เช่น การมอบเกียรติบัตร รางวัลหรือการ ตัดประกาศผลงานประกันคุณภาพดีเด่น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ทำการวิจัยตลาด โดยการสำรวจเชิงลึกถึงความต้องการของผู้เรียน พฤติกรรมการศึกษาและการเลือกสถาบัน และแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนต้องการเข้าศึกษา เพื่อการวางแผนและเตรียมความพร้อมของหลักสูตร อาจารย์ และบุคลากร และยังเป็น การลดความเสี่ยงในการพัฒนาหลักสูตรที่ไม่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

๒. การบริหารคณะและการจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพตลาดแรงงาน ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตด้วยการปรับวิธีการสอนที่หลากหลายและยืดหยุ่นสอดคล้องกับจุดแข็งของมหาวิทยาลัยและการรับใช้สังคม

๓. พิจารณาการปรับทิศทางการเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่ภาคีภาคส่วนต่าง ๆ ตัดสินใจที่จะเข้าร่วมมือทางวิชาการและการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ

^{๑๘} บดินทร์ภัทร์ สายบุตร, “กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒): ๔๖.

^{๑๙} วีรณัฐ พานทอง, “แนวทางการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี”, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, (กองทุนส่งเสริมงานวิจัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๖๑), หน้า ๔๔-๔๕.

^{๒๐} เนตรฤทัย ภูนาถและวิมลณ กาสีวงศ์, “การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม”, รณยสาร, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๗๕-๑๗๔.

๔. สร้างความเข้มแข็งในแบรนด์และเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและนิสิตในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีส่วนให้เกิดความเชื่อมั่นต่อสังคม

๕. สร้างความร่วมมือพัฒนาและยกระดับการศึกษาในการกิจด้านการผลิตบัณฑิตบูรณาการเข้ากับการวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑. ควรสร้างเครื่องมือในการผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ บ่มเพาะ และหนุนเสริมจากส่วนกลางไปทุกวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อลดต้นทุนการบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัย

๒. ควรต่อยอดองค์ความรู้การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม และเพิ่มผลผลิตทางการศึกษาในเชิงวิชาการ เชิงสาธารณะที่ทุกภาคส่วนสามารถนำไปใช้ได้และผลพลอยได้ในเชิงพาณิชย์ควบคู่กัน

๓. ควรมีการบูรณาการการประกันคุณภาพภายใน (IQA) เป็นฐานในการขับเคลื่อนสู่เกณฑ์คุณภาพสากล ได้แก่ เกณฑ์ประกันคุณภาพ AUN-QA กับหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรที่มีความพร้อมและเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เพื่อการเสริมความสามารถในการแข่งขันของมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัย แนวทางการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ระดับนานาชาติ ได้แก่ เกณฑ์คุณภาพ AUN-QA และหรือเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX)

๒. ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการรับรองจากองค์กรรับรองคุณภาพในระดับนานาชาติ (International Accreditation Bodies)

๓. ควรศึกษาผลกระทบที่มีต่อการขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำเพื่อการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. แผนพัฒนามหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ฉบับเผยแพร่, ๒๕๖๕.

คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. แผนยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๖๖-๒๕๗๐, ๒๕๖๕.

ถิรนนท์ ปาลี. “การประเมินคุณภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”.

การค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓.

ธวัชชัย ศุภดิษฐ์. “การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์”. **รายงานการวิจัย.** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๗.

เนตรฤทัย ภูนาถและวิรมณ กาสิวงศ์. “การศึกษาศาภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนากระบวนการ

ประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัย

นครพนม”. **รมยสาร.** ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๗๕-๑๗๔.

บดินทร์ภัทร์ สายบุตร. “กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. **วารสารวิจัยวิชาการ.** ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-

เมษายน ๒๕๖๒) : ๔๖.

ปรีดี กุเมสมและคณะ. “แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา”. **วารสาร**

วิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม

๒๕๕๘) : ๙๖-๙๘.

พระครูสาครธรรมวิธาน (อนุชา ถินแพ). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับองค์กรตามแนวพระพุทธ-

ศาสนา”. **วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์.** ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔) :

๖๔-๖๕.

พระนพสิทธิ์ สุทธิจิตโต. “กระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

บ้านเอื้อม อำเภอมือง จังหวัดลำปาง”. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** ปีที่ ๗ ฉบับที่

๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๑๐๑๖.

พระพุฒิพันธุ์ จันทวิโส. “ธรรมาภิบาลในพระไตรปิฎก”. **พุทธจักร.** ปีที่ ๗๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๖๓):

๗๖-๗๗.

พระมหาจรรณ อภิธมมจิตโต. “หลักธรรมเพื่อการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน”. **การประชุม**

วิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๓. (๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๒๗๓-๒๗๖.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

วีรณัฐ พานทอง. “แนวทางการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี”. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.** กองทุนส่งเสริมงานวิจัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๖๑.

ศิริขวัญ ยิ่งเจริญ. “สภาพและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ราชนครินทร์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและ
ประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓.

Eliana Minelli, etc. “The fifteen year evaluation experience in Italian universities with its
crisis factors and a desire for Europe”. **Implementing and Using Quality
Assurance: Strategy and Practice, a Selection of Papers from the 2nd
European Quality Assurance Forum**, 2008.

European University Association. **Developing an Internal Quality Culture in European
Universities 2002-2003**. Report on the Quality Culture Project, EUA Publications
2005, pp. 10-11.

พระมหาสุทัศน์ ดิสุสรวาทิและคณะ. “แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https://www.mcu.
ac.th/article/detail/298](https://www.mcu.ac.th/article/detail/298) [๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๔].

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. “สภามิต ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์และพันธกิจ”. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: <https://www.mcu.ac.th/pages/philosophy-commitment-vision-mission>
[๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๕].